

باغ تجربه‌ها

کودک مهرورزم آرزوست

● فریده عصاره / عضو هیئت تحریریه

اشاره

صفحات تاریخ مملو از خشونت، ستمگری، خودکامگی و جنایت‌های برخی حکمرانان در دوره‌های مختلف تاریخی است. این خشونت‌ها چه در ماقبل تاریخ چه در دوره باستان و چه بعد از آن رایج بوده است. سقوط ارزش‌های انسانی و خشونت‌ها به شیوه‌های مختلف جنگ، کشتار، استثمار، آزار و اذیت، و ظلم و جور بروز دارد.

کلیدواژه‌ها: تربیت، مهرورزی، کودکان پیش‌دبستانی

چند سال پیش در مقاله‌ای می‌خواندم که تاریخ فقط پانزده دقیقه دنیای بدون جنگ را به خود دیده است. مدام آدم‌ها به‌صورت طایفه‌ای، قومی و نژادی، جنگ بین دو روستا، دو شهر، دو کشور یا همه جهان در نزاع و خشونت با یکدیگر بوده‌اند. اکنون هم که شکل و شیوه جنگ‌ها از جنگ با اسلحه به شکل سایبری، هسته‌ای و بیولوژیک تغییر یافته است. در حال حاضر، بانیان آشوب‌ها و ناآرامی‌ها در جهان به‌ویژه در غرب آسیا (خاورمیانه) ابرقدرت‌ها و اجراکنندگانشان مردم بی‌تدبیر جهان سوم‌اند. چند سال پیش در زمانی به نام «پیشگویی آسمانی» نوشته «جیمز ردفیلد» که درباره مردم آمریکای لاتین بود، می‌خواندم که این همه جنگ و دشمنی انسان‌ها با یکدیگر به خاطر جدانشدن آن‌ها از انرژی اصلی یعنی سرچشمه و خالق هستی است. انسان‌ها می‌خواهند این کمبود انرژی خود را از این راه به دست آورند. صفحه‌های حوادث روزنامه‌ها در جهان مملو از رویدادهایی چون قتل، ضرب و شتم، تجاوز، سوءاستفاده جنسی از کودکان، باج‌گیری، گروگان‌گیری و دیگر آزار و اذیت‌های افراد زورگو و بی‌رحم به قربانیان این خشونت‌هاست. این اشرف مخلوقات که فرشته‌ها به او سجده کردند و جانشین خدا بر روی زمین است، در طول تاریخ بدعهدی‌اش را مکرر به اثبات رسانده. خلیفه‌ای که خداوند برایش چه آرزوها داشته و رحمانیت خود را در روحش جاری ساخته است.

متأسفانه گاه برخی از رسانه‌ها هم به اشاعه این خشونت‌ها در جامعه دامن می‌زنند. سال‌هاست که کتاب‌های جنایی، بازی‌های رایانه‌ای و پلیسی زیادی در دنیا ترویج می‌شود و مخاطبان زیادی به خود جذب نموده است. فیلم‌های فراوانی در مؤسسات فیلم‌سازی در هالیوود و دیگر مؤسسات فیلم‌سازی در

به راحتی به دیگران مهر می‌ورزد و با آن‌ها ارتباط مناسبی برقرار می‌کند. وقتی مربی یا معلم آموزش و تربیت خود را در کلاس آغشته به مهرورزی و محبت می‌کند، هم در میان بچه‌ها محبوبیت دارد، هم اعتماد آن‌ها به او و به یکدیگر بیشتر می‌شود. معمولاً امنیت و صمیمیت، امر یادگیری را آسان‌تر می‌سازند. بر کسی پوشیده نیست که یکی از نیازهای اساسی انسان، محبت دیدن و مهر ورزیدن به دیگران است که باعث خشنودی و خوشحالی و رضایت و امید به زندگی می‌شود.

نهادهای فرهنگی بین‌المللی بر مبارزه با خشونت تأکید دارند. در برخی کشورها روز مبارزه با خشونت و زورگویی در مدارس رایج است.

در آموزش و پرورش ایران هم این مهم همواره مورد توجه بوده است؛ چنان که در سند تحول بنیادین وزارت آموزش و پرورش دغدغه تربیت شهروند خوب است و به دنبال آن است که دانش‌آموزان در دوازده سال تحصیلی به مراتبی از حیات طبیعه برسند. اعتقاد بر این است که انسان در رابطه با خود، خدا، خلق و طبیعت باید روابطی سازنده و توأم با محبت و مهرورزی داشته باشد؛ روابطی که به دور از ظلم و نژادپرستی باشد.

در این برنامه، تأکید بر این است که روابط حق‌محور، عدالت‌گستر و مهرورزانه با همه انسان‌های جهان در دانش‌آموزان تقویت یابد؛ زیرا هدف، تربیت انسان‌های مهرورز است.

بر این اساس لازم است در هر نقشی که هستییم (معلم، مادر و پدر، نویسند، برنامه‌ریز)، درباره نسلی که زمام تربیتش در دست ماست، برنامه‌های درسی‌مان، تدریسمان در کلاس درس، نوشته‌ها و گفته‌هایمان در هر رسانه‌ای مبتنی بر تربیت بدون خشونت و کینه باشد. تربیت به‌گونه‌ای باشد که بچه‌هایمان همه مخلوقات دور و اطراف خود، هر کسی را با هر خصوصیت و شخصیتی دوست بدارند و آن‌ها را هدیه‌ای از جانب خدا بدانند؛ چون اصل و اساس همه موجودات از روح خداوندی است. هر کدام تکه‌ای از پازل هستی هستییم و وجودمان تکمیل‌کننده این پازل است.

باید نسلی تربیت کنیم که دیگر به خاطر قدرت، حرص و طمع و منیت دست به خشونت نزنند؛ نسلی که شالوده تاریخ را بر مبنای محبت و مودت بسازد. نسلی دلسوز، مهربان، بدون خشونت، نسلی که قلبشان مملو از مهر و عطف نسبت به هم‌نوع و غیرهم‌نوع باشد؛ نسبت به همسالان، بزرگسالان، خویشان و غریبه‌ها.

نسلی که به حفظ و توسعه محیط زیست علاقه‌مند باشد، حقوق حیوانات و گیاهان را محترم بشمارد و خود را موظف به حفظ و مراقبت از آن‌ها بداند. نسلی که نه تنها به فکر خود است بلکه درد هم‌نوعانش را هم درد خود می‌داند؛ نسلی که حق زندگی بر این کره خاکی را برای همه مخلوقات

دنیا ساخته می‌شود مملو از صحنه‌ها و تصویرهایی خشن و کشت و کشتار و ضدعطوفت انسانی که در ضمیر بینندگانشان می‌نشیند. با کمال تأسف، این فیلم‌های «اکشن» بینندگان زیادی به‌ویژه در میان جوانان و نوجوانان دارد. اخیراً رگه‌های خشونت در برخی کارتون‌های کودکان هم دیده می‌شود. در بیشتر مواقع شخصیت خشن، همان قهرمان فیلم‌نامه است که مخاطب با او هم‌ذات‌پنداری و از وی الگوبرداری می‌کند. گاه صحنه‌های خشونت‌آمیز مایه تفریح قرار می‌گیرد و قبح آن‌ها از میان می‌رود. در واقع، این رسانه‌ها حس کنجکاوی و ماجراجویی را به سمت آموزش خشونت سوق می‌دهند.

● کودک مقتدر یا زورگو؟!

در این مقاله اگرچه حاکمان قدرتمند مثال زده شده‌اند ولی اصلاً منظور نگارنده نکوهش قدرت نیست؛ زیرا تربیت انسان قدرتمند حق هر شهروندی و لازمه بقای یک کشور است. صد البته که ما به‌عنوان دست‌اندرکاران تربیت، لازم است افرادی مقتدر تربیت کنیم که توانایی مدیریت بر خود و دیگران را داشته باشند. مقتدر بر زورگو فرق می‌کند. اقتدار با مهرورزی در تضاد نیست. فرد مقتدر می‌تواند مهرورز، انسان دوست و منصف هم باشد.

خداوند منبع و سرچشمه رأفت، رحمت، عشق و مهرورزی است. اخلاق اسلامی رمز هستی عالم و سر خلقت آدم را عشق و محبت می‌داند. به تبع آن، همه ادیان نیز همواره منادی صلح و مهرورزی بوده‌اند. اصلاً رمز موفقیت پیامبران در گردآوری پیروان خود، مهرورزی بوده است. پیامبر اسلام (ص) که خداوند او را در قرآن دارای خلق نیکو معرفی می‌کند، با مهرورزی و نرمی و محبت توانست حتی دشمنان خود را هم به دین اسلام بیاورد. در ایران باستان آیین مهرورزی یا میتراپرستی از مقدسات مردم آن زمان بوده است.

در هر حال، تاریخ فرهنگی و ادبی کشور ما، چه در اسلام و چه در ادبیات و فرهنگ ایران مملو از واژه‌هایی مانند مهر، مهرورزی، مهربانی، مهرجویی، مهردوستی، انسان‌دوستی، عطف، رحم، شفقت، مروت، انصاف، برادری، همدردی و همدلی، احترام گذاشتن به همدیگر و دهها واژه دیگر در این حوزه معنایی است. ادبیات کهن و بومی ما و نیز عرفان اسلامی مملو از اشعار، حکایات و داستان‌هایی برای تربیت و نهادینه کردن صفات بالا و دیگر صفات مرتبط با مهرورزی است. آن‌ها به صورت مختلف، همه افراد را به این صفات پسندیده سفارش می‌کنند.

اساساً تربیت، مبتنی بر مهرورزی و محبت به متربی است؛ همان‌طور که پدر و مادر با عشق به فرزند بچه‌دار می‌شوند. کودکی که از خانواده، مهد کودک و مدرسه فراوان محبت دیده است، امنیت بیشتری دارد. بانشاط، امیدوار، خوش‌بین، انسان‌دوست، دارای عزت‌نفس و اعتمادبه‌نفس است.

**رمز موفقیت
پیامبران در
گردآوری پیروان
خود، مهرورزی
بوده است. پیامبر
اسلام(ص) که
خداوند او را در
قرآن دارای خلق
نیکو معرفی
می‌کند، با
مهرورزی و نرمی
و محبت توانست
حتی دشمنان
خود را هم به دین
اسلام بیاورد**

محترم بشمارد. به این بیندیشد که خداوند هر موجودی را برای هدف و حکمتی آفریده است. پس همه حق زندگی دارند. هیچ موجودی اضافه نیست و امکانات این کره خاکی برای استفاده همه موجودات است.

چند نمونه از مصادیق خشونت‌طلبی در دنیای امروز ● خشونت‌ها در غرب

رومیان باستان دو قرن پیش از میلاد به یونان که کشوری با قدمت، فرهنگ و تمدن بسیار پیشرفته بود، هجوم بردند؛ شهرهایش را سوزاندند، مردان را کشتند، ثروت این کشور را همچون مصر، چپاول کردند و به روم آوردند. یونان دو هزار سال از عرصه تاریخ ناپدید گشت.

در قرن اول میلادی، حاکم انسان‌نمایی بر امپراتوری روم حکومت می‌کرد که از بیست و دو سالگی دستش به خون مادرش آلوده شد. از آن پس، ریختن خون مردم برایش مایه تفریح بود؛ به طوری که به معلم خود و صدها نفر دیگر از افراد صاحب‌منصب فرمان خودکشی داد.

نرون به بهانه تغییر نقشه معماری شهر روم، همه‌جا اعم از کاخ‌ها، معابد، خانه‌ها، کتابخانه و همه اماکن را با مردم ساکن آنجا به آتش کشید. در این حریق، نسخه‌های خطی گران‌قیمت و آثار هنری بی‌شماری نابود شدند. هزاران نفر در خانه‌ها و کوچه‌های پرجمعیت شهر، در شعله‌های آتش سوختند و جان دادند. مردم بی‌پناه و سرگردان نمی‌دانستند که به کجا پناه ببرند و نرون با شغف و خوشحالی سوختن و از بین رفتن شهر را تماشا می‌کرد و لذت می‌برد.

حاکمان رومی هم حواریون حضرت مسیح (ع) را که به تبلیغ دین می‌پرداختند، در زندان‌ها و زیر شکنجه‌های اسفناک کشتند؛ مردمان تازه مسیحی را نیز شکنجه و قتل‌عام کردند و بر پای آن‌ها زنجیر و بر گردنشان قلاده آهنین زدند. مسیحیان سال‌ها در زندگی پنهانی خود در زیرزمین‌ها با ترس و مشقت زندگی می‌کردند.

و با این جنایات افتخار هم می‌کند. قتل‌عام‌های داعش در عراق و سوریه مردم را به فرار و پناهنده‌گی به کشورهای دیگر واداشته است. در این میان، بسیاری در راه یا در دریا غرق می‌شوند یا به انحای دیگر می‌میرند. این گروه تروریستی به آثار باستانی هم رحم نکرده‌اند. آن‌ها علاوه بر تخریب گنجینه‌های ارزشمند فرهنگی در عراق و سوریه، سر خالدا سعد را که از باستان‌شناسان برجسته سوری بود و پنجاه سال از عمرش را در این راه سپری کرده بود، بریدند و در مرکز شهر اویزان کردند. همچنین، آثاری با قدمت چند هزارساله را که سند ارزش و اعتبار و پیشینه تاریخی و مدنی آن کشورها بودند، تخریب کردند. آثار فرهنگی و باستانی‌ای که مایه افتخار، هویت و بالندگی هر ملتی است و گردشگران و علاقه‌مندان به فرهنگ و دوستی را جلب می‌کند و موجب رشد فرهنگی و اقتصادی می‌شود.

● فلسطین اشغالی

به واسطه اشغال فلسطین به دست رژیم اشغالگر قدس، جمعیت زیادی از مردم فلسطین از کشورشان آواره شده‌اند. جنگنده‌های صهیونیست به بهانه‌های مختلف سال‌هاست که زنان و مردان و کودکان، خانه‌ها، بیمارستان‌ها، مدارس، نیروگاه‌ها و دیگر اماکن عمومی آن‌ها را مورد حمله قرار می‌دهد. بنا به گزارش سازمان ملل در سال ۲۰۱۴ در یکی از حمله‌ها بیش از ۳۰ درصد فلسطینیان نوار غزه کشته شده‌اند. بان کی مون، دبیر کل وقت سازمان ملل متحد، کشته شدن کودکان را در خواب و دانش‌آموزان را در مدارس محکوم کرد. با این حال، هنوز هم این جنگ نابرابر با حمله‌های وحشیانه ادامه دارد.

● گروه تروریستی داعش

شبکه جهانی اینترنت مملو از تصاویر شنیع و ضدبشری کشتارها، قتل‌عام‌ها، شکنجه‌های دلخراش، کودکان در حال اعدام در جلوی چشم پدر و مادرشان یا اعدام پدر و مادرها در معرض دید کودکان و فروش زن‌های به اسارت گرفته شده است

منابع

۱. دورانت، ویل، (۱۳۵۷)، تاریخ تمدن، جلد هشتم، ترجمه پرویز داریوش، نشر اقبال.
۲. _____، (۱۳۴۳)، تاریخ تمدن، جلد دوازدهم و سیزدهم، ترجمه ابوالقاسم طاهری، نشر اقبال.
۳. _____، (۱۳۴۰)، تاریخ تمدن، جلد ششم، ترجمه هوشنگ پیرنظر، نشر اقبال.
۴. _____، (۱۳۴۸)، تاریخ تمدن، جلد نهم، ترجمه علی‌اصغر سروش، نشر اقبال.
۵. منابع اینترنتی.